

ביציבים

אולם סיכום מאזן הרווח וההפסד של המערב בעשור זה מראה גרעון חמור ביותר. יחסי הכוחות השתנו במידה רבה לטובת רוסיה.

כ אשר דיבר השגריר על "שקיעת רומא", לא התכוון לגורמים חיצוניים. מן הסתם רצה לעמוד על התמונה פנימית, על הידרדרות המוראל, על רדיפת המתחרות ואי-הרצון להקריב קורבנות כדי לעמוד במירוץ. יתכן כי הפכנה הגדולה ביותר למחנה המערבי רכי באה עתה מבפנים.

לאחר שהסובייטים הדהימו את העולם בשיגור הספוטניק הראשון, אפשר היה לצפות כי הענק האמריקאי יתעורר מ"תרדמתו", יקפל את שרשרתו ויתמסר למאמץ קוחחני להחזרת עליונותו הטכנית. שום דבר כזה לא קרה.

הפער בין הסובייטים והאמריקאים הולך וגדל. בשעה שרוסים מרכיזים את כל כוחותיהם בניגוד הצרה של פיתוח טילים ושיכלול הנשק הגרעיני, עדיין מקדישים האמריקאים את מיטב מרצם לייצור דגמים מגוונים של מכוניות פרטיות. אילו תבעה מדינה זרה ועוינת מאורחי ישראל, תוך איור

של מושקל סגולי זה — בשנת 1960 אחרי לידת ישו כמו ב-1960 לפני לידת ישו — הוא צבאי. מעל לכל חשבון מדיני מרחפת תמיד השאלה: מה הכוח הצבאי העומד מאחורי בשעת הצורך?

במלים אחרות: מה הפוטנציאל הצבאי המתקבל מצירוף כל גורמי הכוח והחלשה של המעצמה הנידונה? בתורה מדינית הגונה, באו"ם, בחתימות, בקונגרסים, אין מדברים על כך. אולם מאזן-הכוח הצבאי נוכח כאורח בלתי נראה בכל דיוניהם.

פ יצוץ הפיסגה, וכל מה שבא לאחר מכן, לא היה אפשרי אלמלא חלה בשנים האחרונות תוויה חשובה במאזן-הכוחות העולמי. ברית-המועצות השיגה את המערב לא רק בייצור פצצות האטום והמימן, אלא אף עברה על פניו בייצור הטילים הביניבשתיים הדרושים להעברת הפצצות אל יעדיהן.

עדיין מוקדם מדי מכדי שמישהו יוכל לקבוע בהחלטיות אם עליונות זו קבועה או חולפת. כאשר שני ענקים מודיעים והתעשייתיים מתחרים ביניהם לחיים ולמוות, עוד יתכנו הפיתוח רבות.

אולם בינתיים קיימת עליונות זו, והיא גלויה לכל עין. דבר אינו מתרחש בעולם, שאינו מושפע במישרין מעובדה זו.

למהרה הפיסגה אירעו המאורעות המועזים ביפן. היריקה הנוספת בפרצופו של הנשיא האמריקאי לא היתה אלא סימפטום של התרחשות חשובה עוד יותר: ארץ ששימשה עוד אתמול כאבן-פינה במערך הצבאי והמדיני של המערב, החלה מתנגדת. הדבר עשוי לשמש תקדים למדינות אחרות, כמו גרמניה המערבית, אחרי פרישת קונרד אדנאור.

ההכרעה ביפן טרם נפלה. אולם עצם האפי שרות המעשית כי ארץ זו עשויה לפרוש מחזית המערב ולעבור לניטראליות, יש בה כדי לשנות את מאזן-הכוחות באופן ניכר לרעת אמריקה.

עוד יותר חמורים המאורעות בקובה. לפני 137 שנים קבע הנשיא האמריקאי גיימס מונרו חוק-ברזל שארצות-הברית תתנגד בכוח לכל התערבות זרה בענייני חצי-הכדור המערבי. עתה לא זו בלבד שהדוקטרינה של מונרו מופרזת בגסטו, אלא שהדבר נעשה במדינה הנמצאת מול חופי ארצות-הברית ממש. גם הטילים החלושים ביותר שיוצבו בבסיסים קובאיים יהיו סכנה נוראה למרכזי ארצות-הברית.

אין להניח כי קובה תצטרף בקרוב למחנה הקומוניסטי. קרוב לוודאי כי פידל קאסטרו יאמץ לעצמו את הניטראליות החיובית (והי כראית) של גמאל עבד אל-נאצר. אולם הופעת גורם נייטראליסטי באמריקה הלא-טובת היא מכה איומה למערך ארצות-הברית — ותקדים מסוכן ביותר לכל שאר ארצות אמריקה הלא-טובת, שאף אחת מהן אינה רוחשת חיבה רבה לענק היאנקי בצפון.

ת הליכים היסטוריים אינם מתגשמים בשנה אחת. היו דרושות מאות שנות-היסטוריה כדי להכריע מאבק קים עולמיים. גם בתקופתנו הנחפזת לא ניתכן תוויה היסטורית שאינה נמשכת עשרות שנים. מאורעות שוטפים, אף שגורמים מרקיעי-שחקים, אינם אלא טיפות בורם-ההיסטוריה. אך כאשר אדם מרים לרגע את מבטו ומשחה את המצב של היום למצב שהיה קיים לפני עשר שנים, יכול הוא לקבל התרשמות ברורה על כיוון ההתפתחות.

תוך עשר שנים איבד המערב את המונופול הגרעיני ואת העליונות בשמח הטילים. המרי חב השמי, שהיה כולו אחוזה מערבית, הפך כרובו ניטראלי. אפריקה הגדולה, שהיתה כולה בתחום המערב, מתקרמת בצעדי-ענק בדרכה במישועבוד לחרות ומחירות לניטראליות. עממדי-התווך של המערך המערבי מודיעים במזרח הרחוק, דגלי הניטראליות מתנופפים בלב חצי-הכדור המערבי.

וברית-המועצות — שכלכלתה היתה עוד לפני עשר שנים הרוסה ומפגרת — מתחזה עתה עם האמריקאים כמעצמת-סעד בכל פינות העולם.

אין זה תהליך שכולו חד-סטרתי. מערב אירופה, השייך למחנה המערב, מתקרב במהירות לאחוד כלכלי ומדיני שי יגביר את כוחו למידה ניכרת. תנופתה המהפכנית של סין החלה להדאיג את הודו ודוחפת אותה מערבה. ובין סין לבירת-המועצות החלו מתגלים בקיעים ראשונים, אשר ה מערב היה מסוגל לנצלם לולא האיחלת הרגשנית של שליטי אמריקה היחס לסין האדומה.

פ שבתי באולם הגרוד של מלון וואלדורף-אסטוריה בניו-יורק. היה זה נשף גדול למטרת צדקה, בהשתתפות השומן והסולת של החברה האמריקאית והסגל הדיפלומטי. בדרך-מיקרה היה שכני לשולחן השגריר הקומוניסטי של רומניה בארצות-הברית.

שעת הריקודים הגיעה. כל שאר חברינו לשולחן קמו והתעורבו בין הרוקדים הצהובים. השגריר ואנוכי מצאנו את עצמנו בודדים. הסתכלנו שעה ארוכה במאות הגברים המהודרים והגברות המקושטות, שהסתובבו לצלילי התזמורת המובחרת. אבניחן נוצצו, כותונות נוקשות הבהיקו בלובן.

לפתע פנה אלי השגריר והפליט: "ראה-נא, רומא שוקעת!"

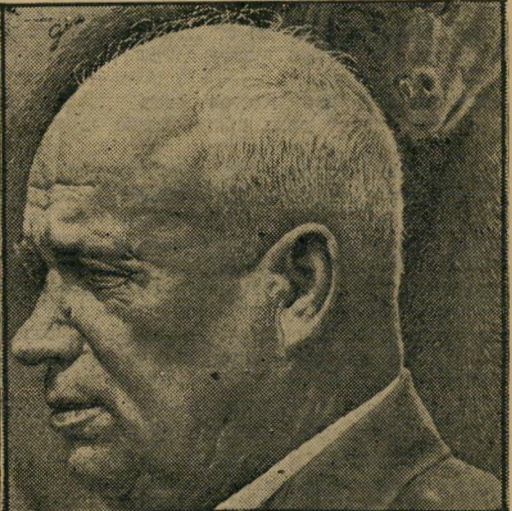
הביטחון העצמי שלו גירה אותי במקצת. עניתי: "רומא שקעה משך זמן רב, במשך מאות בשנים..."

השגריר חיך בשקט. "כאשר מתחילה השקיעה, אי אפשר לעצור בעדה. מה שאתה רואה כאן, זהו ברק ההתנוונות".

כעבור רגע הצטרפו אלינו שאר יושבי השולחן, כולם אמריקאים, והשיחה עברה למסלול של אדיבות קלילה. אך

אייך

ניקיטה

מים, לסלק את דויד בן-גוריון מן השלטון, היו גם אויביו המרשעים ביותר של בן-גוריון בישראל מתלכדים מאחוריו. אולם בפיסגה עשה ניקיטה כרושצ'וב נסיון גלוי להכתיב לבחורי ארצות-הברית במי לבחור בבחירות הבאות — אך שום תגובה שלילית לא הושמעה. מתקבל הרושם כי בוח רים אמריקאיים רבים יעדיפו מועמד המקובל על כרושצ'וב.

ואולי חמור מכל: כשעה מכרעת זו לא הדי ציא העם האמריקאי מתוכו אישיות חזקה ורבת-תנופה, בעלת שיעור-ריקמה עולמי, כמועמד לנשיאות. נראה כי בבחירות הבאות יתחרו ביניהם שני צעירים חסרי-כיכרות, נערי זוהר ממדרגה שלישית, אשר אף אחד מהם אינו יריב רציני לאנשים מסוגם של חרושי צ'וב, מאז או אף דה-גול.

כ בותינו זועזעו בימי נעוריהם על-ידי יצירתו המונו-מנטלית של אוסחאלו שפנגלר, שקיעת המערב. עוד לפני המהפכה הבולשביקית, טען היסטוריון גרמני זה, כי אירופה המערבית ואמריקה הצפונית מצויות בסיומן של שקיעה בלתי-יגמעות, וכי העתיד שייך לרוסים.

מוקדם מכדי לנחש אם אומנם מתאמת נבואה זו לעינינו. למערב עדיין שמורה עתודה עצומה של כוחות. עוד יעברו שנים רבות לפני שהמאבק בין שני הגושים יגיע לשיאו. אולם לפחות לקח אחד חייב האדם הישראלי לי להסיק ממאורעות השנים והחודשים האחרונים: ביטחונה של מדינה קטנה טמון עתה, יותר מאשר בכל תקופה אחרת, בעמדה ניטראלית.

דויד בן-גוריון מטיף, מאז שובו ממערב אירופה, להשי תלבות עוד יותר קיצונית של ישראל במחנה המערבי. נדמה כי הוא עדיין חי בעבר, שעדיין לא הרגיש מה קורה סביבו אחרת היה מבין את אשר מבינה כל עקרת-בית: מסוכן מאוד לשים את כל הביצים בסל אחד.

אותם פסוקים ספורים שהחליפו ביניהם שני זרים על אדמת אמריקה עברו מאז לא פעם בראשי.

ל פני חודשיים פוצץ ניקיטה חרושצ'וב את וועידת הפיסגה. לא חשוב אם באמת עשה זאת כתגובה על פרשת מטוס-הריגול האמריקאי, או תוך כוונה תכסיסית.

חשוב רק זאת: מנהיג הגוש הקומוניסטי ירק בפומבי בפני המנהיג העליון של הגוש המערבי. הוא עשה זאת בשלוות-נפש, תוך חישוב קר, מבלי לחשוש מפני תגובה שלילית. לפני שבוע חזרו נציגי ברית-המועצות על אותו מעשה כחגיגת גיבנה לפירוק הנשק. הם עזבו את החגיגה וסגרו את הדלת מאחוריהם בטריקה. היה זה מחחה גס של בוז כלפי נציגי המערב.

אילו אירעו הדברים לפני חמש שנים, היה העולם פוטר מעשים אלה במשיכת-כתפיים, מתוך אהדה רק כטכסיס שקוף של בלוף מדיני. עתה לא נשמע הסבר כזה אפילו פעם אחת. כל הכוחות המדיניים, האנטרי-קומוניסטים והקר מוניסטים כאחד, האמינו כי חרושצ'וב אינו מבלף. מאחורי התקיפות הסובייטיות החדשה עומי דת מציאות של כוח צבאי ממש. יתכן כי ניקיטה משחק פוקר. אולם העולם כולו יודע כי יש כיסוי לקלפיו.

כ ? מדיניות — גדולה או קטנה, עולמית או אר-צית — אינה ביסודה אלא מישחק של כוחות. עוצמתה של המדינה המודרנית הינה תופעה מורכבת מאוד-מאוד. זהו הסך-הכל של גורמים שונים ומשונים: יציבות חברתית וכישר טכנולוגי, מוראל ציבורי ורמת התעשייה, ליכוד פנימי ומערך של בריתות חיצוניות, תנו-חה גיאוגראפית ואוצרות טבע, כוח-יצירה תרבותי וכישרון הצמרת הפוליטית, משיכה אידאולוגית והיכולת ליצור גייס חמישי במדינות ריבויות.

כל אלה קובעים את המישקל הסגולי של המעצמה המודרנית. אולם ההגדרה הסופית